

SISEJULGEOLEKUFONDI RIIKLIK PROGRAMM

Programmi teksti tõlgendamisküsimuste korral on ülimuslik programmi ingliskeelne tekst.

Juhtimis- ja kontrollisüsteemide eest vastutavad pädevad asutused

Asutus	Asutuse nimetus	Asutuse juht	Aadress	E-posti aadress	Määramise kuupäev	Delegeeritud tegevused
Vastutav asutus	Siseministeeriumi välisvahendite osakond	Kantsler	Pikk 61 Tallinn	info@siseminist eerium.ee	02.06.2015	
Auditeerimis- asutus	Siseministeeriumi siseauditi osakond	Siseminister	Pikk 61 Tallinn	info@siseminist eerium.ee		

Juhtimis- ja kontrollisüsteem

Juhtimis- ja kontrollisüsteemi on kirjeldatud Sisejulgeolekufondi (edaspidi *ISF*) rakendamise protseduurireeglites. Süsteemi loomisel võetakse aluseks üldprogrammi „Solidaarsus ja rändevoogude juhtimine“ juhtimis- ja kontrollisüsteem. Siseministeeriumi välisvahendite osakond täidab vastutava asutuse (edaspidi *VA*) kohustusi, *VA* juht on kantsler. Siseministeeriumi siseauditi osakond täidab auditeerimisasutuse (edaspidi *AA*) kohustusi, asutuse juht on siseminister. *VA* ja *AA* täidavad põhiõigusaktides määratud ülesandeid, delegeeritud asutust ei kasutata.

CCI	2014EE65ISNP001
Nimi	Sisejulgeolekufondi Eesti riiklik programm
Versioon	2.0
Esimene aasta	2014
Viimane aasta	2020
Abikõlblik alates	01.01.2014
Euroopa Komisjoni otsuse number	C(2017)5504
Euroopa Komisjoni otsuse kuupäev	31.07.2017

1. KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

Perioodil 2013–2015 koostatud Eesti mitmeaastane programm ISF-i rakendamiseks toetab järgmistes riiklikes strateegiates seatud eesmärkide saavutamist: „Eesti turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015“ (edaspidi *TPPS*), „Eesti julgeolekupoliitika alused“, „Uimastitarvitamise vähendamise programm 2013–2016“, „Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018“, „Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2011–2015“ peatükk „Turvaline Eesti“, Siseministeeriumi valitsemisala arengukava (edaspidi *VAAK*), „Välisministeeriumi arengukava 2013–2016“, „Rahandusministeeriumi valitsemisala arengukava aastateks 2014–2017“. 2017. aasta seisuga on mõne nimetatud arengukava periood lõppenud ning on kehtestatud uued, mille eesmärgid on eelnevate strateegiatega kooskõlas, nt „Siseturvalisuse arengukava 2015–2020“, „Vägivalla ennetamise strateegia 2015–2020“, „Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm 2016–

2019“ peatükk X „Siseturvalisus ja õigusruum“, „Välisministeeriumi arengukava 2017–2020“, ent edaspidises tekstis nendele viidatud ei ole. Programmis kavandatud meetmete tulemusena peab paranema riiklik võimekus viisade, välispiiri valvamise ja piirikontrolli, kuritegevusevastase võitluse ning kriisiohje valdkonnas.

Viisade valdkonnas kavandatud meetmete oodatavad tulemused on Euroopa Liidu viisainfosüsteemi (edaspidi *VIS*) ja riikliku viisaregistriga seotud arenduste lõpuleviimine. Oluline on muuta viisa andmise kooskõlastamine jätkusuutlikumaks, luues tervikliku infosüsteemi. Infosüsteem aitab viisade kooskõlastamist kiirendada, tagada parema kontrolli ja vastavuse ühtsetele põhimõtetele. Viisamenetluse valdkonnas on prioriteet tagada kõrge kvaliteediga sõrmejäljefailide edastamine *VIS*-i kesksüsteemi. Viisamenetlusega tegelevate konsulaarametnike amortiseerunud arvutite väljavahetamine kindlustab tõhusa ja operatiivse viisamenetluse. Ametnike koolitamise eesmärk on aidata kaasa Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) ühise viisapoliitika elluviimisele.

Välispiiri valvamise ja piirikontrollide võimekuse tõstmiseks on programmis kavandatud mitmeid meetmeid. Meetmed panustavad Euroopa piiride valvamise süsteemi (edaspidi *EUROSUR*), piirikontrollis ja -valves infovahetamise parandamisse, *EL*-i ühistele standarditele vastava välispiiri kontrolli tagamiseks ning Schengeni õigustiku ühtsesse kohaldamisse. Suur osa meetmetest toetab ja laiendab olemasolevat riiklikku võimekust hallata välispiire.

Programmist rahastatavate meetmete oodatavad tulemused kuritegevusevastase võitluse valdkonnas on tõsta raskete varjatud ja organiseeritud kuritegude menetlusvõimekust, muuta kuritegude avastamine ja lahendamine tulemuslikumaks (sh tõhustada finantsuurimisi), suurendada salakauba avastamise võimalusi, tõhustada terrorismi ennetamist ja teavitada avalikkust inimkaubanduse erinevatest vormidest. Üldnimetatud eesmärkide saavutamist toetavad info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (edaspidi *IKT*) arendused, sh infovahetuse parandamine.

Elanikkonda ohustavate riskide ja kriiside ennetamiseks ning nende vastu võitlemiseks keskenduvad programmi meetmed keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumaainete (edaspidi *CBRN*) valdkonnaga seotud võimekuse tõstmisele ja pommiohu kõrvaldamisele ehk demineerimisvaldkonnale. Varajase hoiatamise eesmärki panustavate meetmete oodatavad tulemused on uuendada kiirgusohust varajase hoiatamise süsteemi (inimtegevusest tingitud kriis), parandada elutähtsa teenuse osutajate kriitiliste infosüsteemide vastu suunatud küberrünnete tõrjumise võimekust ning tõsta kriisiolukordade ja ressursimahukate sündmuste lahendamise võimekust. Meetmete kaudu soovitakse suurendada ka demineerimissündmustega seotud ohu- ja riskihinnangute andmise võimekust ning suutlikkust hinnata julgeolekuriske ja juhtida kriise.

2. LIIKMESRIIGI LÄHTEOLUKORD

Kokkuvõtte liikmesriigi hetkeolukorrast (2013, a detsembri seisuga) fondi jaoks asjakohastes valdkondades

EL-i välispiiri valvatakse maismaal ning merealadel kordonite baasil patrullidega ja seiresüsteemidega. Välispiiri maismaapiiri osa on osaliselt kaetud elektroonilise ja tehnilise valvega. Välispiiri mereala jälgimiseks ja objektide avastamiseks on kasutusel mereseiresüsteem (20 radarit).

Tehnilise valveta piirilõikudel valvatakse patrull- ja vaatlustegevusega. Piiripunktidevahelist ala valvatakse kordonite ja teenistuskohdade põhisel. Patrullimise intensiivsus sõltub piirilõigule antud ohuhinnangust. Patrullimiseks merel on kasutada viis patrull-laeva, neli helikopterit ning kolm patrull-lennukit. Piiriveekogudel kasutatakse patrullimiseks kaatreid, mootorpaate ja hõljukeid. Enamik vee- ja maasõidukitest, sh eritransport, on hangitud Schengen Facility (edaspidi *SF*) toel ja on praeguseks amortiseerunud. Vana varustuse hooldus- ja remondikulud on suured. Nende sõidukite asendamine on vajalik, et parandada piirijuhtumitele reageerimise valmisolekut ja tagada patrullimise võimekus. Väheneva tööjõu (personal) tõttu on uute sõidukitega saavutatav patrullide mobiilsus oluline, kuna ebaseaduslikult piiri ületavad isikud kasutavad tihti sõidukeid. Raskesti läbitaval maastikul ja keerulistes ilmastikutingimustes (jääh, lumi, vihm) patrullimiseks on vaja eritransporti (maastikusõidukid, mootorsaanid, maastikujalgrattad jne).

Välispiiril on 43 rahvusvaheliseks liikluseks avatud piiripunkti, millest 29 paiknevad mere- ja piiriveekogude sadamates, seitse lennujaamades, kolm maanteelõikudel, kaks raudteejaamades ning kahes piiripunktis on piiri võimalik ületada ainult jalgsi. 2013. aastal oli piiri ületanud ja piirikontrolli läbinud inimeste arv 8 142 176. Olemasolev piirikontrolli varustus, mis on soetatud suuresti enne 2007. aastat, on vaja välja vahetada ja vaja on soetada lisavarustus esimese ja teise astme piirikontrolliks. Piiripunktide ja kordonite võimekust dokumentide kontrollimisel peab tõstma. Uus varustus tõstab piirikontrollitegevuste kvaliteeti, panustab ebaseaduslike piiriületusjuhtumite lahendamisse ning seega tagab turvalisuse välispiiril ja sujuva välispiiri ületuse kooskõlas Schengeni õigustikuga. 2013. aastal oli piiril 128 ebaseaduslikku sisse- ja läbirände juhtumit. Sagenenud on salakauba üle piiri toimetamised, kus ebaseaduslikku piiriületust ei toimu ja vedajad annavad või viskavad kauba üle piiri.

Eesti panustab aktiivselt EL-i välispiiri valvamisest ja Frontexi koordineeritavatesse ühisoperatsioonidesse. 2013. aastal osales operatsioonidel 71 Eesti eksperti panustades 2260 operatsioonipäevaga; lennuk panustas 30 päeva ja vaatlusbuss 2018 päeva Bulgaarias ja Kreekas. 2012. aasta novembris liitus Eesti EUROSUR-iga.

Valdkonna arendamist on rahastatud muu hulgas Välispiirifondi (edaspidi *VPF*), Euroopa naabus- ja partnerlusinstrumendi, *SF*-i ja Phare programmi rahaliste vahenditega. *VPF*-i toetust kasutati Eesti SIS kesksüsteemi (*E-SIS*), *SIRENE* töövoosüsteemi ning nendega seotud asutusesiseste infosüsteemide uuendamiseks ja käivitamiseks seoses infovahetusega *SIS II* raames. Lisavajadused puudutavad *SIS II*-ga seotud riiklike infosüsteemide arendamist. *VPF*-i toetusega rahastati ka piirikontrolli infosüsteemi tarkvara ja andmebaasi platvormi vahetust ning valmisolekut tulevikus *Entry/Exit* süsteemiga (*EES*) liidete loomiseks.

Valdkonna arendamine lähtub riiklikest strateegiatest: *TPPS* ja igal aastal uuendatav *VAAK*.

Eesti läbis edukalt Schengeni hindamised. 2012. aastal hinnati Eesti õhu- ja merepiiri ning 2013. aastal maismaapiiri. Hindamisraportite kohaselt on piirikontrolli- ja piiride valve tehnilised seadmed Eestis tasemel, mis võimaldavad piirivalvuritel täita oma tööülesandeid tõhusalt. Lisaks märgiti, et pidev seiresüsteemide täiendamine ja uuendamine tagab nõutud tasemel välispiiri turvalisuse.

Välisministeeriumis (edaspidi *VM*) tegeleb viisküsimustega praegu 128 töötajat (66 konsulit, 16 välislähetuses tehnilist töötajat ja 46 kohalikku ametnikku). Ühise viisapoliitika elluviimise ning Schengeni õigustiku korrektseks ja ühtseks kohaldamiseks on vajalikud valdkonnaga seotud konsulaar-, politsei- ja piirivalve- ning Siseministeeriumi (edaspidi *SiM*) ametnike

ühiskoolitused, mida ei ole varem korraldatud. Aastatel 2006–2008 ja 2012 toimusid üldseminarid kõikidele konsulaarametnikele, aastatel 2009–2011 toimusid viisamenetlustega tegelevate välisesinduste konsulaarametnike regionaalsed koolitused. Varem ametkondadevahelist tõhusat koostööd edendavat koolitust ei ole läbi viidud, samas kasvab viisataotlejate arv 15–20% võrra aastas (Eesti 24 välisesinduses menetleti 202 303 viisataotlust), see eeldab viisamenetlustes uuenduslikumat ja professionaalsemat lähenemist, sh ametkondade läbimõeldud koostööd.

Viisamenetluses kasutatav arvutipark on vananenud ja seda on vaja uuendada. Pidevalt kasvav viisataotluste arv on katsumus. Suurem osa arvutitest on soetatud aastal 2005 või 2006. Praegu kasutusel olevate arvutitega võib väheneda viisamenetluse operatiivsus ning andmebaaside kasutamine isikute tuvastamisel muutub keeruliseks. Varem on arvutiparki uuendatud SF-i rahaliste vahenditega.

Eesti ühines VIS-iga 2011. aastal ja võttis süsteemi kasutusele kõigis viisapidavates välisesindustes. Eesti järgib globaalset VIS-i juurutamise ajakava, lõpetab edukalt VISMail2 projekti ja on valmis VISMail2 kasutuselevõtmiseks VIS-i juurutamise lõppedes.

Ühtse viisapoliitika toetamiseks ei olnud muid ressursse 2013. aastal ette nähtud. Viisade väljastamisega seotud administratiivkulusid rahastatakse riigieelarvest. Eesti VPF-i riiklikust programmist viisapoliitika tegevusi ei rahastatud.

Võitlus narkokaubitsemisega on prioriteet. 2013. aastal tuvastati 1019 narkootikumidega seotud kuritegu. Kriminaalpolitseile on eraldatud lisaraha, et keskenduda raskete kuritegevusele ja narkootikumidega seotud organiseeritud rühmitustele. Eraldi tähelepanu pööratakse kangete ja eriti kangete uimastite kättesaadavuse raskendamisele, et vähendada uimastisurmasid. 2013. aasta alguses tegutsenud hakanud narkokuritegudele spetsialiseerunud üksuse ülesanne on tegeleda esmatasandi narkokaubitsejatega ja narkoainete tänavamüügist kõrvaldamisega. Narkovastase võitluse taktikat on seoses tänavadiilerite ja organisatoritega muudetud. Korrakaitse-, kriminaalpolitsei ja piirivalveüksuste omavahelises tööjaotuses ja koostöös on tehtud muudatusi. Koostööd partneritega on tõhustatud (nt Maksu- ja Tolliamet). Koostöö tulemusena on ühtlustatud nende piiriületajate profileerimist, kes võivad tegeleda narkosalakaubaveoga.

2013. aastal hakati välja töötama uimastitarvitamise vähendamise poliitika valget raamatut, mille valitsus 2014. aastal heaks kiitis. Tegemist on poliitikadokumendiga, mis on teaduspõhine suunis iga-aastase narkomaania valdkonna tegevuste planeerimiseks ning tugineb Euroopa Liidu narkostrategiale (2013–2020), teiste riikide uimastistrateegiatele, teaduskirjandusele ning põhjalikele konsultatsioonidele valdkonna ekspertide ja teenuste pakkujatega Eestis. Keskendutakse uute psühhoaktiivsete ainete jälgimiseks uue varajase hoiatussüsteemi käivitamisele ja rakendamisele. 2013. aastal eraldati märkimisväärselt rahalisi vahendeid keskkriminaalpolitsei menetlusvõimekuse tõstmiseks, sh narkokuritegude menetlemiseks, ning sõiduvahendite hankimiseks. Narkokuritegude üksuse politseinikele korraldati mitmeid täienduskoolitusi. 2013. aastal toimus 43-le Politsei- ja Piirivalveameti (edaspidi PPA) ametnikule mõeldud narkootikumidega seotud koolitusüritust 14 teemal, 507 PPA ametnikku osales kokku 4905 akadeemilist tundi. Seni narkokuritegevuse valdkonnas EL-i ja teistest fondidest rahalisi vahendeid taotletud ei ole.

2014. aasta alguses loodi keskkriminaalpolitsei koosseisu majanduskuritegude büroo. Büroo eesmärk on intensiivne raskete majanduskuritegude vastane võitlus (ettevõtetega seotud

kuriteod, pankrotid, rahapesu, kelmused). 2012. aastal eraldati umbes 1,4 miljonit eurot tulemustasudeks, vaatlustegevuseks ja uute ametnike värbamiseks, et võidelda raskete ja varjatud kuritegude vastu. 2013. aastal eraldati samal eesmärgil peaaegu 700 000 eurot andmebaaside arendamiseks.

2013. aasta alguses töötas kriminaalpolitseis 17 digitaaltõendite käitlemisega tegelevat ametnikku. Arvestades andmemahte, ei ole olemasoleva ressursiga võimalik tagada digitaaltõendite analüüsimiseks ja haldamiseks piisavat võimekust, see hakkab negatiivselt mõjutama kuritegude väljaselgitamist ja lahendamist. Kuritegusid pannakse üha enam toime internetis ning digitaalseid tõendeid sisaldavate andmekandjate arv on viimase kolme aastaga Eestis kahekordistunud ja analüüsitavad andmemahud suurenevad iga aastaga. Lisaraha riigisisest leitud ei ole, samuti ei ole saadud rahastust EL-i fondidest

Peaaegu kõiki PPA osutatavaid avalikke teenuseid on võimalik tagada ainult transpordivahendi olemasolul. 1. jaanuari 2013. aasta seisuga oli PPA omandis olevate sõidukite keskmine vanus kümme aastat, seega on suur hulk sõidukeid amortiseerunud ning need on vaja välja vahetada.

Enamik e-politsei seadmetest on vaja välja vahetada ning luua kaasaegne ja turvaline tehniline platvorm (tarkvara lahendused mobiilseks kasutuseks), et tagada kogu PPA välitöö operatiivsem juhtimine ja kiirem tegutsemine eri juhtumite korral ning neid ennetada.

Inimkaubandusega seotud kuritegude arv on kasvanud eeskätt alaealiste ekspluateerimise arvelt (2013. aastal oli juhtumite arv 18). Varasematel aastatel on inimkaubanduse kuriteod seotud prostituutide vastu suunatud vägivallega. 2013. aastal kerkisid esile kuriteole sundimise juhtumid, kus kurjategijad sundisid vägivalda kasutades ohvreid kuritegusid sooritama (varastamine, uimastikaubandus). Üks probleemidest on ka inimkaubanduse teavituskampaaniate puudus. Kampaaniaid on seni rahastatud 2000. aastate algul Nordic-Baltic koostööprogrammist ja Norra toetuste 2009–2014 programmist „Kodune ja sooline vägivald“.

Ülalkirjeldatud valdkondade arendamine lähtub järgmistest riiklikest strateegiatest: TPPS, VAAK, „Läänemere strateegia“, „Uimastitarvitamise vähendamise programm 2013–2016“, „Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018“, Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2011–2015 peatükk „Turvaline Eesti“, „Vägivalda vähendamise arengukava aastateks 2010–2014“.

Hetkeolukorra analüüsi kohaselt on Demineerimiskeskuses osutatavatest teenustest kõige problemaatilisem CBRN valdkond puuduliku inventari ja reageerimisvõimekuse poolest. CBRN ja demineerimisvaldkonnas kasutatavaid isikukaitsevahendeid ja tehnikat täiustatakse pidevalt, ent tehnoloogia arenguga kaasaskäimine nõuab suuri investeeringuid, millel jaoks ei ole eelarves raha kavandatud. ISF-ist taotletava multifunktsionaalse kompleksi, varustuse ja demineerimise infosüsteemi DEMIS arenduse vajadused on nimetatud VAAK-i 2014–2017 prioriteetsetes tegevustes.

Demineerimiskeskuse eelarve oli 2011. aastal 1 596 324 eurot, 2012. aastal 2 127 308 eurot ning 2013. aastal 2 050 890 eurot. Investeeringuteks ei olnud 2011. aastal võimalik rahalisi vahendeid eraldada, 2012. aastal eraldati 201 918 eurot ja 2013. aastal 78 000 eurot. Suur osa kasutuses olevast varustusest on saadud abi korras USA-st (alates 1998. aastast on USA koostööpartnerid toetanud varustusega 4 743 815 USA dollari ulatuses). Raamprogrammist „Turvalisus- ja vabaduste kaitse“ toetust saadud ei ole.

Demineerimisvaldkonna planeerimistegevus lähtub valdkonna strateegilistest suunistest, sh VAAK-ist ja „Eesti julgeolekupoliitika alustest“, aastapõhistest tegevuskavadest ning muudest valdkondlikest dokumentidest ja põhimõtetest, mida viivad ellu neli regionaalset pommigruppi ning planeerimise ja keemia talitus.

2013. aastal reageeris Demineerimiskeskus 1 479 väljakutsele, tuvastati 3569 lõhkeainet ja 3 lõhkeseadeldist, pommitehnilisi kontrolle viidi läbi 71 korral ja reageeriti 29 CBRN väljakutsele. 2009. aastal Eestis toimunud terrorismivastase võitluse hindamissmissioonil pidasid väliseksperdid Eesti üheks suuremaks sisejulgeolekuprobleemiks teise maailmasõja aegse lõhkeaine kättesaadavust. Hinnanguliselt vähemalt 50% Demineerimiskeskuse teenuste osutamise mahust on lahingumoonna likvideerimise teenus (leidude arv ei ole vähenenud). Hinnanguliselt on oodata olulist koormuse suurenemist Eesti EL-i eesistumise tõttu 2018. aastal, kuna osa kohtumistest korraldatakse eesistujariigis, see tähendab Eestit külastavate isikute profiili ning sündmusele omistatava tähtsuse tõttu võimalikult kõrgema riskiklassiga perioodi.

3. PROGRAMMI EESMÄRGID

Erieesmärk	1 – Toetus ühisele viisapoliitikale
-------------------	-------------------------------------

TPPS-ist lähtuvas VAAK-is 2014–2017 on seatud valdkonna üldeesmärk: tagada inimeste ja vara suurem turvalisus ning Eesti põhiseaduslik kord, sisemine rahu ja stabiilsus. Selle eesmärgi saavutamiseks loetleb VAAK olulised tegevused, mille hulka kuulub muu hulgas piiriviisa väljastamise teenus (välismaalaste seadus § 83 –piiripunktis erandina viisa andmise või andmisest keeldumise otsustab PPA). Viisa andmise kooskõlastamise teenuse tagamine ja VIS-i jätkuarendused on samuti VAAK-is kavandatud tegevustena nimetatud. Viimased on seotud ka perioodi 2014–2020 siseturvalisuse fondide kavandamise eesmärgil Euroopa Komisjoni ja Eesti vahel peetud poliitikadialoogiga, mille käigus seati oodatavaks tulemuseks ja rahastamisprioriteediks VIS-i täielik rakendamine ning vastavate riiklike infosüsteemide arendamine.

VM-i arengukavas 2013–2016 püstitatud eesmärgid sisaldavad valmidust menetleda igal aastal 151 000 viisataotlust. Viisataotluste tõhus menetlemine ja kliendisõbralik viisataotlejate teenindamine seati ka poliitikadialoogi käigus oodatavaks tulemuseks ühtse viisapoliitika rakendamise valdkonnas. Rahastamisprioriteedina lepiti poliitikadialoogi käigus kokku seadmete (arvutite) uuendamine ja konsulaarametnike koolitamine. Kulud on seotud Schengeni viisade menetlemisega, mitte konsulaarteenustega üldiselt.

Riiklik eesmärk	1 – Riigi suutlikkus
------------------------	----------------------

Viisamenetluses kasutatavate VM-i ning PPA sõrmejäljeskannerite tarkvara ei tööta operatsioonisüsteemil Windows 7. VIS-i sõrmejäljeskannerite ostmisega tagatakse kvaliteetsete sõrmejäljefailide edastamine VIS-i kesksüsteemi, et viisamenetlust oleks võimalik läbi viia vastavalt viisaeeskirja ja välismaalaste seaduse nõuetele (st hõivata sõrmejälgi) ka pärast töökohaarvutite operatsioonisüsteemi Windows XP väljavahetamist Windows 7 vastu.

Schengeni viisamenetlusega tegelevate konsulaarametnike töökohtade arvutipargi uuendamine on vajalik arvutite amortiseerumise tõttu ning selleks, et tagada tõhus ja operatiivne viisade menetlemine.

Pärast viisade väljastamist piiril on PPA-l viisade väljastamise protsessis ka muid kohustusi. Konsulaarametnikud on kohustatud kooskõlastama viisade väljastamise PPA-ga, et tuvastada, kas esineb aluseid viisa väljastamisest keeldumiseks (ebaseaduslik migratsioon, võimalik seotus piiriülese kuritegevusega, oht avalikule korrale). Praegu kasutatakse viisade väljastamise kooskõlastamisel erinevaid infosüsteeme, et tuvastada võimalikud alused viisa väljastamisest keeldumiseks. Praegu kasutatavad süsteemid ühendatakse ja selle tulemusena hakkab üks PPA üksus kasutama viisade väljastamise kooskõlastamiseks ühte süsteemi.

Riiklikus viisaregistris on vaja lõpuni viia viisaeeskirja ja VIS-i rakendamisest tulenevad arendused.

Rahastamisprioriteedid

Riigieelarve ja EL-i rahalistest vahenditest toetatakse järgmisi peamisi meetmeid:

- 1) viisamenetluses kasutatavate VIS-i sõrmejäljeskannerite soetamine;
- 2) Schengeni viisade menetlemisega tegelevate välisesinduste konsulaartegevusteks kasutatavate arvutite uuendamine;

- 3) infosüsteemide arendused (viisade kooskõlastamine);
- 4) viisaeeskirja ja VIS-i jätkuarendused viisaregistris.

Tulemused

- Ühtne Schengeni viisade kooskõlastamise süsteem.

Olenevalt vajadustest ja olemasolevatest vahenditest võidakse kaaluda muid meetmeid.

Riiklik eesmärk	2 – Liidu <i>acquis</i>
------------------------	-------------------------

Välisesinduste, VM-i, SiM-i ja PPA ametnikud vajavad koolitusi, mis toetavad ühise viisapoliitika elluviimist ning Schengeni õigustiku korrektset ja ühtset kohaldamist. Üks asutuste ühiskoolituse eesmärkidest on tõhustada teabe haldamist ning ametkondadevahelist ja -sisest suhtlemist. Vajalikud on teadmised ametkondade valdkondadest, mis nii otseselt kui ka kaudselt omavahel haakuvad. Ühiskoolitused soodustavad ametkondadevahelist infovahetust ja parandavad koostööd, aidates paremini tagada Schengeni õigustiku ühtse kohaldamise ja ühise viisapoliitika elluviimise.

Koolitusel osalevate ametnike teadlikkus suureneb. Koostatakse koolitustel käsitletud teemasid kajastav parimate konsulaarkoostöö praktikate käsiraamat, mida saab kasutada laiem sihtrühm pikema perioodi jooksul. Käsiraamatus kirjeldatakse Eesti ametkondade võimalikke nõrkuseid EL-i ühise viisapoliitika rakendamisel ning Schengeni õigustiku korrektset ja ühtset kohaldamist ning pakutakse lahendusi.

Ametkondade vahel tekib uus koostöövorm, mis eeldatavasti aitab kaasa parimate praktikate rakendamisele ametnike töös.

Rahastamisprioriteet

Järgmist meetet toetatakse riigi ja EL-i rahalistest vahenditest.

Konsulaar-, PPA ja SiM-i ametnikele korraldatakse ühiskoolitusi, mis toetavad EL-i ühise viisapoliitika elluviimist ja Schengeni õigustiku ühtset kohaldamist koolitusel osalevates ametkondades.

Prioriteetsed teemad on näiteks:

- EL-i ühise viisapoliitika rakendamine ja Schengeni õigustiku korrektne ja ühtne kohaldamine, et tagada võrdne kohtlemine (kaasates ka idapartnerlusriikide ametkondi);
- võltsitud dokumentide tuvastamine;
- ebaseadusliku immigratsiooni riski hindamine;
- smugeldamine ja ebaseaduslik migratsioon;
- intervjuerimine ja profileerimine.

Meede on jagatud rahaliselt pooleks liidu viisade *acquis* ja välispiiride *acquis* prioriteedi vahel, kuna meede panustab mõlema eesmärkidesse. Jaotamine tehakse osalejate peamiste ülesannete põhjal (nt viisad või piir).

Olenevalt vajadustest ja olemasolevatest vahenditest võidakse kaaluda muid meetmeid.

Selle eesmärgiga meetmeid ei ole kavas ISF-i programmi kaudu rahastada.

Kuna Eesti välisesinduste võrgustik on väike, on viisaesinduskokkulepete võrgustiku laiendamine ja parem haldamine prioriteet, samuti püütakse neid kokkuleppeid ühtlustada, kui võimalik. Eraldi ressursse ei ole riigieelarvesse sel eesmärgil kavandatud, kulud kaetakse vahenditest, mis on ettenähtud VM-i igapäevaseks tegevuseks.

1. Eesti on partner erimeetmes „Consular Cooperation Mechanism“, milles Belgia on juhtiv liikmesriik. Projekti eesmärk on luua Schengeni viisade menetlemisalane konsulaarkoostöö mehhanismi ühiselt kokkulepitud kolmandates riikides. See mehhanism toetub kolmele tegevussambale:
  - EL-i liikmesriikide ühine viisade väärkasutuse, dokumentide võltsimise ja ebaseadusliku rände alane riskide ja trendide hindamine pealinnades ja valdkonna tasemel;
  - ühiste dokumentide kontrollimisega tegelevate ametnike või dokumentide kontrolli talituste lähetamine, et uurida Schengeni viisade taotlemisel esitatud informatsiooni autentsust ja usaldusväarsust;
  - liikmesriikide ja konsulaarpersonali ühine koolitamine kolmandatest riikidest saadetaava tõendava dokumentatsiooni kontrollimise teemadel, et analüüsida Schengeni viisade väärkasutamise trende, tuvastada võltsitud isikut tõendavaid ja reisidokumente, samuti kolmandate riikide ametnike ühine koolitamine, et soodustada Schengeni viisade algdokumentide usaldusväarsust.

Eesti osaleb projekti partnerina ühistegevustes ühiselt kokkulepitud kolmandates riikides ja on kaastoetusesaaja. Partneritevaheline rahalise panuse jaotus määratakse kindlaks projekti alguses.

2. Meetme „Schengen House Ulanbaatar, Mongoolia“ juhtiv riik on Tšehhi Vabariik. Tšehhi Vabariik esindab Eestit viisade väljastamisel Ulaanbaataris. Partnerriigid osalevad ainult mittekulupõhiselt.
3. Meetme „Schengen Representation House in Kigali (Rwanda) and Bujumbura (Burundi)“ (seda juhivad Belgia) peamine eesmärk on panustada nii viisataotlejatele parema teenuse pakkumisse kui ka luua mastaabisääst taotluste menetlemisel ja viisade väljastamisel riikides, kus Belgia esindab suuremat osa liikmesriike. Projektipartnerite vahel võidakse luua kahepoolseid rakkerühmi, et laiendada ja standardiseerida esinduskokkuleppeid ning võtta olemasolevate esinduskokkulepete osas järelmeetmeid. Partnerorganisatsioonid on kaastoetusesaajad mittekulupõhiselt.

Meetme partnerid:

- osalevad aktiivselt kahepoolsetes rakkerühmades;
- määravad personali, et koolitada viisaagente ja kohalikku personali.

TPPS-is on seatud järgmised eesmärgid: riigil on võimekus usaldusväärselt tuvastada Eestis viibivad isikud, vähenevad illegaalselt Eestisse sisenemise ja Eestis viibimise võimalused. Nimetatud eesmärkide täitmiseks on kavandatud: ühtlustada isikutuvastamise ja isikut tõendavate dokumentidega seotud andmekogude ning isiku staatuse ja isikutuvastamisega seotud menetlused, see suurendab illegaalse immigratsiooni ennetamisele, tõkestamisele ja avastamisele suunatud tegevuste tulemuslikkust; tõsta merealadelt saadud info vahetamise tulemuslikkust pädevate ametkondade vahel; ehitada välja välispiiri maismaapiiri, sh jõe- ja järvepiiri; tõhustada välispiiri maismaapiiri valvamist tehniliste seiresüsteemide abil ja suurendada kaasaegse tehnoloogia kasutamist piirikontrolli läbiviimisel.

TPPS-ist lähtuv VAAK 2014–2017 seab valdkonna üldeesmärgi – tagada nii inimeste ja vara suurem turvalisus kui ka Eesti põhiseaduslik kord, sisemine rahu ja stabiilsus. Selle eesmärgi saavutamiseks loetleb VAAK olulised tegevused, mille hulka kuulub ka riigipiiri ebaseadusliku ületamise ennetamine, avastamine ja tõkestamine. See tagatakse välispiiril piiripunktidevahelistel aladel patrullimise ja vaatlustega, kasutades teenistukoeri, tehnilisi (elektroonilisi) vahendeid ja transpordivahendeid (sh õhusõidukid). Lähiaastate olulisim arendus on EUROSUR. Lisaks on VAAK-is kavandatud öövaatlusseadmete ja piirikontrollivahendite soetamine, õhusõidukite lisaseadmete ning täisautomatiseeritud piirikontrollisüsteemide hankimine (ABC väravad (inglise keeles *Automated Border Control gates*)), mida saab tulevikus kasutada e-piiride algatuse registreeritud reisijate programmi jaoks. Välispiiri valvamise võimekust aitab VAAK-i kohaselt tagada amortiseerunud maismaasõidukite ja veesõidukite väljavahetamine. Operatiivraadioside võrk tõhustab piirikontrolli läbiviimist, selle jätkusuutlikkuse kindlustamiseks näeb arengukava ette täiendava keskjaama ning seda toetava taristu soetamise.

Migratsioonijärelevalve valdkonna olulise tegevusena on VAAK-is nimetatud migratsioonijärelevalve teenuse tagamine, sealhulgas võimekus viia aastatel 2014–2017 igal aastal läbi vähemalt 800 kontrolltoimingut välismaalaste Eestis viibimise aluste täitmise kontrollimiseks. Enamiku ebaseaduslikult riigis viibijatest moodustavad viisa väärkasutajad.

Strateegiates kirjeldatud eesmärgid, kavandatud tegevused ja fondist rahastatavad meetmed sisalduvad suuresti ka Euroopa Komisjoni ja Eesti vahel peetud poliitikadialoogi tulemustes.

EL-i välispiiril valve tõhustamiseks on vaja soetada tehnilisi vahendeid: osta kaamerad ja arendada mobiilset ehk teisaldatavat kaasaegsel tehnoloogial baseeruvat süsteemi, mis koosneb andmevahetuse tarkvarast, keskest juhtimissüsteemist ning mobiilsetest uue põlvkonna sensoritest ühendatuna ühtsesse võrku.

Mehitatud patrullimine asendub järk-järgult tehnilise valvega, sellega suureneb reageerimisvõimekuse vajadus. Seetõttu on eesmärk võtta kasutusele uudsed tehnilised vahendid (varustus tuvastamiseks) ja paigaldada vastavalt piirilõigu eripärale tehnilised valve- ja vaatlusseadmed, mis moodustavad integreeritud seiresüsteemi.

Mehitamata õhusõidukid (UAV-d) soetatakse piirivalvele lisaabivahenditeks ja neid kasutatakse nagu muud patrullimisvarustust. Esialgu on kavas hankida akudega töötavad multirootorid, mis on varustatud nii päeva- kui ka termokaameratega. Eesmärk on hankida lõpptoode ning kõige olulisemad nõuded on seotud lennuaja, optika ja juhtimise lihtsusega (iga

piirivalvur peaks suutma seadet pärast koolitust kasutada). UAV-d ei vaja Eesti Lennuameti luba, kui neid kasutatakse väljaspool õhukütõusmis- ja maandumistsoone¹.

Ööpäevaringse patrullivõimekuse tagamiseks (sh pimedal ajal) on vaja välja vahetada amortiseerunud öövaatlusseadmed.

Praegu kasutusel olevas serveriruumis on SiM-i valitsemisala IKT teenuseid toetav infrastruktuur vananenud. IKT teenuste osutamiseks ning IKT süsteemide töökindluse ja turvalisuse tagamiseks on vaja luua andmekeskus. Andmekeskuse uue serveriruumi arhitektuuri ja riistvaraga väheneb riistvarast tulenevate tõrgete risk IKT teenustele.

Rahastamisprioriteedid

Peamised meetmed on:

- 1) öövaatlusseadmed;
- 2) tehnilised vahendid välismaismaapiiri valvamiseks;
- 3) idapiiri seiresüsteemide integreerimine;
- 4) mehitamata õhusõidukid – umbes 90% rahastatakse ISF-i projekti raames (EL-i toetus ja riiklik kaasfinantseering), umbes 10% riigieelarvest (kasutatakse ka tegevusteks, mis ei ole ISF-ist abikõlblikud);
- 5) IKT süsteemide töökindluse ja turvalisuse tagamine.

Abikõlblikke valdkondi rahastatakse ISF-i rahalistest vahenditest, jagades rahastamise kahe rahastamisvahendi vahel (sh riiklik kaasfinantseering). Mistahes abikõlbmatu osa rahastatakse väljaspool ISF-i projekti riigieelarvest (mitmeotstarbelise kasutuse korral).

Tulemused

- Täielik vastavus ja valmisolek seoses EUROSUR-iga.

Olenevalt vajadustest ja olemasolevatest vahenditest võidakse kaaluda muid meetmeid.

Riiklik eesmärk	2 – Teabevahetus
------------------------	------------------

Piiriülese kuritegevuse ohjeldamiseks peab tõhustama võimekust lahendada rahvusvaheliste liikuvate rühmituste toimepandud kuritegusid. Seoses üleminekuga Schengeni II põlvkonna infosüsteemile (SIS II) on vaja teha süsteemiarendusi vastavalt EU-LISA (EL-i suuremahuliste IT-süsteemide amet) soovitudele ja riiklikele vajadustele, kokkuvõttes suurendab see süsteemi tulemuslikku kasutamist.

Piirivalveüksused kasutavad sidepidamiseks käsiterminale. Kagu-Eesti metsades on levi nõrk ja patrullidel ei ole juhtimiskeskuste või teineteisega ühendust. Seetõttu peab sõidukid varustama terminalidega, mis tagavad sidelevi ka juhul, kui operatiivraadiosidevõrgu töös on rikkeid.

Merevalvekeskustesse (vahendite olemasolul ka piiripunktidesse) peab soetama tänapäevased radiojaamad, keskused ja veesõidukid tuleb varustada info- ja andmevahetuseks oluliste andmebaasidega ning tõrkekindlate töövahenditega. Tegevuse tulemusena paraneb radio- ja andmeside.

¹ Madalamal kui 500 jalga maa- või veepinnast

Operatiivraadioside parandamiseks on vaja operatiivraadiosidevõrgu tööala laiendada. Selleks paigaldatakse lisatugijaamad, nendevahelised ühendused ja ühendatakse need olemasolevasse ühtsesse võrku. Selle tulemusena on võimalik teha piirikontrolli paikades, kus operatiivraadiosidevõrk ei toimi.

Rahastamisprioriteedid

Peamised meetmed on:

- 1) SIS II kasutuselevõtmisega seotud tegevused;
- 2) piirivalve ja -kontrolli side- ja andmesideühenduse tagamine;
- 3) raadio- ja andmesidesüsteemid;
- 4) operatiivraadiosidevõrgu laiendamine – 90% ulatuses on abikõlblik ISF-i projekti raames (sh riiklik kaasfinantseering), jaotades meetme kahe rahastamisvahendi vahel, ja 10% ulatuses väljaspool ISF-i projekti riigieelarvest, kuna operatiivraadiosidevõrku kasutatakse 90% ulatuses kooskõlas ISF-i eesmärkidega (mitmeotstarbeline kasutus).

Olenevalt vajadustest ja olemasolevatest vahenditest võidakse kaaluda muid meetmeid.

Riiklik eesmärk	3 – Liidu ühised normid
------------------------	-------------------------

Sertifikaatide kesksüsteemi loomine võimaldab lisaks muudele isikuandmetele kontrollida dokumendi kasutaja sõrmejäljekujutise vastavust tema esitatud dokumendile kantud sõrmejäljekujutisele ning veenduda piirikontrolli tegemise ajal dokumendi ehtsuses. Süsteem tagab praeguste isikutuvastamisvõimalustega võrreldes tunduvalt kõrgema turvalisuse ja usaldusväärsuse, seega see peaaegu välistab võimaluse kasutada valeidentiteeti. ABC väravate tõhusa toimimise eelduseks on samuti sertifikaatide jaotussüsteemi olemasolu.

EL-i kodanike piirikontrollis kiirema teenuse osutamiseks paigaldatakse suurema koormusega piiripunktidesse ABC väravad.

Rahastamisprioriteedid

Peamised meetmed on:

- 1) sertifikaatide jaotussüsteem (SPOC);
- 2) täisautomatiseeritud piirikontrollisüsteemid.

Tulemused

- Paigaldatakse ABC väravad.

Olenevalt vajadustest ja olemasolevatest vahenditest võidakse kaaluda muid meetmeid.

Riiklik eesmärk	4 - Liidu <i>acquis</i>
------------------------	-------------------------

Ametnike ettevalmistus peab vastama EL-i ja Schengeni ühtses viisaruumis kehtestatud tingimustele ning võimaldama rakendada uusi piirikontrollimeetmeid. Professionaalse isikkoosseisu abil tagatakse sujuv piiriületus, ebaseaduslike piiriületuste tõkestamine ning teenuste kõrge tase ja edasine arendamine.

Välisesinduste, VM-i, SiM-i ja PPA ametnikud vajavad koolitusi, mis toetavad ühise viisapoliitika elluviimist ning Schengeni õigustiku korrektset ja ühtset kohaldamist. Üks asutuste ühiskoolituse eesmärkidest on tagada parem teabe haldamine ning

ametkondadevaheline ja -sisene suhtlemine. Ühiskoolitused soodustavad ametkondadevahelist infovahetust ja parandavad koostööd, aidates paremini tagada Schengeni õigustiku ühtset kohaldamist ja ühise viisapoliitika elluviimist.

Koolitusel osalevate ametnike teadlikkus suureneb, samuti koostatakse Schengeni viisade alase konsulaarkoostöö parimate praktikate käsiraamat. Uus koostöövorm riiklike ametkondade vahel aitab kaasa parimate praktikate rakendamisele ametnike töös.

Rahastamisprioriteedid

Peamised meetmed on:

- 1) PPA ekspertide koolituste korraldamine.
- 2) konsulaarametnike, PPA ja SiM-i ametnike ühiskoolituste korraldamine, mis toetavad EL-i ühise viisapoliitika elluviimist ja Schengeni õigustiku ühtset kohaldamist koolitusel osalevates ametkondades. Meede on jagatud rahaliselt pooleks viisade *acquis* ja välispiiride *acquis* prioriteedi vahel, kuna panustab mõlema eesmärkidesse.

Peamised teemad on näiteks:

- EL-i ühise viisapoliitika rakendamine ja Schengeni õigustiku korrektne ja ühtne kohaldamine, et tagada võrdne kohtlemine (kaasates ka idapartnerlusriikide ametkondi);
- võltsitud dokumentide tuvastamine;
- ebaseadusliku immigratsiooni riski hindamine;
- smugeldamine ja ebaseaduslik migratsioon;
- intervjuerimine ja profileerimine.

Teine meede on jagatud rahaliselt pooleks viisade *acquis* ja välispiiride *acquis* prioriteedi vahel, kuna panustab mõlema eesmärkidesse. Jaotamine tehakse osalejate peamiste ülesannete põhjal (nt piirihaldus).

Tulemus

- Koolitatakse 955 isikut.

Olenevalt vajadustest ja olemasolevatest vahenditest võidakse kaaluda muid meetmeid.

Riiklik eesmärk	5 – Esseisvad ülesanded
------------------------	-------------------------

Selle eesmärgiga meetmeid ei ole kavandatud.

Riiklik eesmärk	6 – Riigi suutlikkus
------------------------	----------------------

E-piiride pakett on üks olulisemaid algatusi Schengeni koostöö valdkonnas, see mõjutab vahetult piirikontrollide tegemist ning võimaldab võtta senisest tõhusamaid meetmeid ebaseadusliku sisserände ja piiriülese kuritegevuse ohjeldamiseks. Eesti seisukohalt on olulisim EES-i käivitamine.

Migratsioonijärelevalves kasutatavat varustust on vaja uuendada. Migratsioonijärelevalve on: 1) üks kompensatsioonimeetmetest, et panustada sellise poliitika väljatöötamise, elluviimise ja täitmise edendamisse, mille eesmärk on tagada igasuguse piirikontrolli puudumine mistahes kodakondsusega isikute suhtes sisepiiride ületamisel, kuna sisepiiride ületamisel inimeste suhtes kontrolli puudumise tõttu on võimalik ebaseadusliku migratsiooni risk suurem; 2) riigi

territooriumil võetav dokumentide turvalisuse ja identiteedi haldamisega seotud vajalik lisameede, mida tehakse riskihinnangule tuginedes.

Lisaks puudub võimalus teha sõrmejälgede ja tähtnumbriliste andmete alusel päringuid VIS-i välismaalase Eestis viibimise aluste kontrollimiseks ja isiku tuvastamiseks. Selleks loouakse riigisisese infosüsteemi päringu tegemise funktsionaalsus.

Piirkontrolli toimingute kvaliteedi ja kiiruse tõstmiseks on vaja kaasaegseid kontrollivahendeid. Tagamaks ühilduvus uute infosüsteemidega peab uuendama sõidukite arvutiparki.

Asendada on vaja amortiseerunud maismaa- ja veesõidukid (sh vajaduse korral varustus), et paraneks tehniline valmisolek, sh raskesti läbitaval maastikul ja keerulistes oludes. Selleks, et tagada kiirem reageerimine piirijuhtumitele ja ööpäevaringne valmisolek patrullimiseks, uuendatakse helikopterite varustust.

Immigratsiooni sideohvitseride (ILO-d) tegevustes jätkusuutlikkuse tagamine on oluline, et säilitada kolmandates riikides, nt Ukrainas, loodud sidemeid.

Rahastamisprioriteedid

- 1) e-piiride ettevalmistamine ja IT arendus;
- 2) migratsioonijärelevalve varustus ja piirikontrollivahendite uuendamine;
- 3) VIS-i päringute tegemise võimaluse loomine migratsioonijärelevalve menetlustes;
- 4) piirivalvevaldkonna arvutid;
- 5) patrullisõidukite väljavahetamine;
- 6) eritransport patrullimiseks raskesti läbitaval maastikul ja rasketes ilmastikuoludes;
- 7) veesõidukid;
- 8) helikopterite seadmete uuendamine;
- 9) ILO-de lähetamine.

Tulemused

- Lahendatud ebaseaduslike piiriületuste protsent – vähemalt tasemel 90%.
- Piiriületajate rahulolu piiriületuse kontrolliga – 86%.
- Tõstetakse piirikontrolli kvaliteeti.

Olenevalt vajadustest ja olemasolevatest vahenditest võidakse kaaluda muid meetmeid.

Erieesmärk	5 – Kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine
-------------------	--

„Eesti julgeolekupoliitika alused“ seab eesmärgiks ennetada ja tõkestada terrorismi selle kõigis vormides, ennetada rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse mõju, tõkestada ebaseadusliku tulu teenimist ja selle legaliseerimist. Rõhutatakse küberkuritegevuse tõkestamise olulisust võitluses terrorismi ja rahvusvahelise organiseeritud kuritegevusega ning info- ja sidesüsteemide toimimise ja finantsturvalisuse tagamist.

„Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018“ kohaselt tekitab ühiskonnale kõige suuremat kahju organiseeritud kuritegevus, sealhulgas majandus-, korrupsiooni-, küber- ja inimkaubanduse kuriteod, mistõttu tuleb kõrgendatud tähelepanu pöörata nimetatud kuritegude ennetamisele ning neile reageerimisele.

TPPS seab järgmised eesmärgid: terroriaktide ennetamise ja tõkestamise tõhustamine; Eesti vastu suunatud luure- ja õõnestustegevuse ennetamise ning tõkestamise tugevdamine; kriminaalsel teel saadud tulu konfiskeerimise tõhustamine.

VAAK 2014–2017 seab valdkonna üldeesmärgiks: tagada inimeste ja vara suurem turvalisus ning põhiseaduslik kord, sisemine rahu ja stabiilsus. VAAK loetleb tegevused, mille hulka kuuluvad korrarikkumiste lahendamine amortiseeruvate e-politsei seadmete väljavahetamise kaudu, digitaalsete tõendite haldamise võimekuse suurendamine, raske narkokuritegevuse vastase võitluse võimekuse tõstmine, kriminaaltulu tuvastamise ja jälitustegevuse võimekuse suurendamine. VAAK-is seatud üldeesmärgi saavutamisele aitab kaasa IKT teenuste arendamine ning operatiivraadioside võrgu jätkusuutlikkuse kindlustamine.

„Rahandusministeeriumi valitsemisala arengukava aastateks 2014–2017“ näeb ette tollikontrolli uute lahenduste kasutuselevõtu (sh automaatne numbrituvastussüsteem ANTS) ja röntgenseadmete soetamise.

Strateegiat es kaostatud eesmärgid ja ISF-ist rahastatavad meetmed on seotud poliitikal dialoogi käigus seatud prioriteetidega. Uus TPPS ja VAAK on pärast 2017. aastat kooskõlas ISF-i riikliku programmiga.

Lepiti kokku uimastikaubanduse vastase võitluse rahastamisprioriteetides – toetatakse narkootiliste ainete tuvastamistehnoloogia ja varustuse soetamisega seotud meetmeid ning valdkonnaspetsiifilist koolitust. ISF-ist otsustati rahastada finantsuurimise tõhustamist raske ja organiseeritud kuritegevuse valdkonnas, olemasolevate infotehnoloogiavahendite ja -infrastruktuuri uuendamist, turvalistesse sidekanalitesse investeerimist küberjulgeoleku tagamiseks. Õiguskaitsealase Euroopa koolituskavaga seotud rahastamine kaetakse riigieelarvest.

Kriminaalluure võimekuse, narkopolitsei ja digitaaltõendite käitlemise võimekuse suurendamine tagab umbes 20% keskkriminaalpolitsei teenistujate teadmiste ja võimekuse kasvu.

Riiklik eesmärk	1 – Kuritegevus – kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine
------------------------	--

Politseiametnike võimekuse parandamiseks on oluline vahetada välja amortiseerunud e-politsei seadmed ja rahastada seotud IKT arendusi.

On vaja tõsta raskete varjatud ja organiseeritud kuritegude menetlusvõimekust, selleks viiakse mobiilne positsioneerimissüsteem üle uuele platvormile, vahetatakse välja jälitussõidukid, tõhustatakse digitaaltõendite käitlemist (sh koolitatakse umbes 18 ametnikku). Digitaaltõendeid vajavad peamiselt varjatud ja organiseeritud kuritegude, sh lastevastaste kuritegude menetlemisega tegelevad üksused. Eespool nimetatud tegevused panustavad ka tõhusamasse finantsuurimisse FATF² definitsiooni kontekstis.

Teadustöö tulemusena arendatakse tõenduslikku narkomeetrit, mis on võimeline tõenduspõhiselt hindama narkootikumide tarvitamist enamate narkootiliste ainete gruppide lõikes ja on abiks sündmuskohal. Arendusega tegelevad ülikooli teadlased ja võimalik lahendus

---

² *Financial Action Task Force*

võib olla kapillaarelektroforeesi tehnoloogia. Samuti kavandatakse soetada kaasaegsed narkoanalüsaatorid.

Salakauba avastamiseks on vajalik soetada seadmed soetamine ja paigaldada ANTS tollikontrolli autosse.

Kuritegude avastamiseks ja lahendamiseks on oluline suurendada internetist ja infokandjatelt asitõendite otsimise võimekust ning investeerida teenistujate turvalisuse tagamisse, soetades seadmeid, mida saab kasutada kuriteo sündmuskohal või hädaolukordades. Vaja on tõsta riskianalüüsi põhjal viisade väljastamise otsustega tegelevate ametnike kompetentsi ja täiustada nende keeleoskusi.

IKT teenuste osutamiseks ning IKT süsteemide töökindluse ja turvalisuse tagamiseks on vaja luua andmekeskus.

Rahastamisprioriteedid

- 1) E-politsei seadmete soetamine ja seotud IKT arenduste rahastamine;
- 2) digitaaltõendite käitlemise tõhustamine;
- 3) jälitussõidukite ostmise;
- 4) tõendusliku narkomeetri väljatöötamine;
- 5) narkoanalüsaatorite ostmise;
- 6) terminalseadmete asukoha tuvastamine ja jälitusvõimekuse parandamine;
- 7) portatiivsete röntgenseadmete soetamine;
- 8) tollikontrolli sõiduki jaoks ANTS-u soetamine;
- 9) julgeolekuohtude ennetamise ja kuritegude tuvastamise tarkvara;
- 10) investeringud teenistujate turvalisusse;
- 11) terrorismi ennetamine;
- 12) araabia keele oskuste täiendamine;
- 13) IKT süsteemide töökindluse ja turvalisuse tagamine.

Abikõlblikke valdkondi rahastatakse ISF-i vahenditest, jagades rahastamise kahe rahastamisvahendi vahel (sh riiklik kaasfinantseering). Mistahes abikõlbmatu osa rahastatakse väljaspool ISF-i projekti riigieelarvest (meede 13).

Tulemused

- Terrorismi ennetamine on tõhusam.
- Politsei vahendid ja teenused on uuendatud ja kaasaegsed.

Olenevalt vajadustest ja olemasolevatest vahenditest võidakse kaaluda muid meetmeid.

Riiklik eesmärk	2 – Kuritegevus – teabevahetus
------------------------	--------------------------------

Korrakaitse ja politsei sidepidamine on turvalisuse ja julgeoleku jaoks vajalikud igas ühiskonnas. Politsei sidepidamise arendamine võimaldab korrakaitasel olla mobiilsem ja sündmustele kiiremini reageerida.

Operatiivraadioside kättesaadavuse parendamiseks on vaja operatiivraadiosidevõrgu tööala laiendada. Selleks paigaldatakse lisatugijaamad, nendevahelised ühendused ja ühendatakse need olemasolevasse ühtsesse võrku. Selle tulemusena on võimalik täita politseikohustusi ja tagada avalikku korda paikades, kus operatiivraadiosidevõrk praegu ei toimi.

Rahastamisprioriteet

Operatiivraadiosidevõrgu laiendamist on 90% ulatuses abikõlblik rahastada ISF-i projekti raames (sh EL-i toetus ja riiklik kaasfinantseering), jaotades meetme kahe rahastamisvahendi vahel, ja 10% ulatuses väljaspool ISF-i projekti riigieelarvest, kuna 90% ulatuses kasutab operatiivraadiosidevõrku SiM-i valitsemisala kooskõlas ISF-i eesmärkidega, kuid 10% ulatuses teiste ministriumide valitsemisalad (mitmeotstarbeline kasutus).

Riiklikul tasandil lennureiside informatsiooni töötlemise üksuse (*Passenger Information Units -PIU*) loomine, et arendada ja rakendada lennureiside broneeringuinfo süsteemi (*Passenger Name Record – PNR*) vastavalt määruse (EL) nr 513/2014 artikli 4 lõikele 1(e).

Vajalike IT-lahenduste arendamine, et tõhustada liikmesriikidevahelist teabevahetust ja koostöövõimet Euroopa Liidu või teiste liikmesriikide loodud IT-süsteemide ning andmebaasidega

Olenevalt vajadustest ja olemasolevatest vahenditest võidakse kaaluda muid meetmeid.

Riiklik eesmärk	3 – Kuritegevus – koolitus
------------------------	----------------------------

Jälitustegevuse võimekuse tõstmiseks on vaja kaasajastada salajasele koostööle kaasatud isikute haldamisega seonduvat tegevust, sealhulgas koolitussüsteemi. Euroopa parima praktika juurutamisega paraneb salajasele koostööle kaasatud isikutelt hangitava teabe kvaliteet ning luuakse paremad võimalused leida kriminaalmenetluses tõendeid ja allikaid ning tuvastada kriminaaltulu. Samuti väheneb jälitusametnike korrupsiooni oht ning kasvab sellealase tegevuse teadlikkus ja ametnike turvalisus. Samuti panustab tegevus tõhusamasse finantsuurimisse FATF³ definitsiooni kontekstis.

Oluline on vähendada inimesi kõige enam ohustavate narkootikumide pakkumist. Selle eesmärgi saavutamiseks peavad narkopoliitseinikud olema võimelised tuvastama narkolaboreid ning sünteetilisi narkootikume, eelkõige just fentanüüli, kuid ka teisi narkootikume nagu kokaiin, kanep ja heroiin. Eesmärgi saavutamisele aitavad kaasa narkopoliitseinike töövõimekust tõstva narkopoliitsei tegevusmudeli kasutuselevõtmine ning selle rakendamiseks läbiviidavad koolitused.

Rahastamisprioriteetid

- 1) Jälitustegevuse võimekuse tõstmine koolituste kaudu;
- 2) narkopoliitsei võimekuse suurendamine kaasaegse koolitusprogrammi väljatöötamise ja ellurakendamise abil.

Tulemused

- Koolitatakse u 165 ametnikku.

Olenevalt vajadustest ja olemasolevatest vahenditest võidakse kaaluda muid meetmeid.

Riiklik eesmärk	4 – Kuritegevus – ohvrite abistamine
------------------------	--------------------------------------

Laiema valdkonnaülese koostöö tulemusena korraldatud teavituskampaania läbiviimine on parim võimalus teavitada elanikkonda Eestis levinud inimkaubanduse vormidest, abisaamise

³ *Financial Action Task Force*

võimalustest ja valdkonnas tegutsevate poolte rollidest inimkaubanduse juhtumite menetlemisel. Kampaania tulemusel suureneb inimeste teadlikkus inimkaubandusest kui kuriteost, selle esinemise vormidest ning abi saamise võimalustest. Lisaks suureneb nii abiorganisatsioonide kui ka riigiasutuste poole pöördunute hulk, et leida lahendus võimalikule inimkaubanduse juhtumile.

Rahastamise prioriteedid

- 1) Teavituskampaania kolme teemafookusega: tööalase ärakasutamise, töövahenduse, tööorjuse teemal täisealise elanikkonna teadlikkuse tõstmine ja ohvrite ohvriabi teenuste juurde juhatamine; seksuaalne ekspluatsioon nõudluse vaates; alaealised kui ohvrid sunnitud kerjajaks;
- 2) kampaaniale eelnev ja järgnev elanikkonna teadlikkuse taset hindav uuring;
- 3) kampaaniate läbiviimise järel inimkaubanduse valdkonnaspetsialistide temaatiline analüüsiseminar.

Tulemused

- Inimesed on inimkaubandusest rohkem teadlikud.
- Tuvastatakse rohkem ohvreid.
- Rohkem inimesi otsib abi.

Olenevalt vajadustest ja olemasolevatest vahenditest võidakse kaaluda muid meetmeid.

Riiklik eesmärk	5 – Kuritegevus – ohu- ja riskihinnangud
------------------------	--

Selle eesmärgiga meetmeid ei ole kavas ISF-i programmi kaudu rahastada.

2014. aasta alguses loodi riigieelarve vahenditega keskkriminaalpolitsei koosseisu iseseisev majanduskuritegude büroo. Büroo eesmärk on võidelda intensiivselt raskete majanduskuritegude vastu (ettevõtetega seotud kuriteod, pankrotid, rahapesu, kelmused jne). Büroo loomine tõi kaasa selge probleemi- ja valdkonnapõhise lähenemise majanduskuritegudele ning suurendas keskkriminaalpolitsei võimekust töötada välja ohu- ja riskihinnanguid, mis on seotud majanduskeskkonda enim kahjustavate kuritegudega.

Võitlus narkokaubitsemisega on prioriteet. Keskkriminaalpolitseile on eraldatud lisaraha, et keskenduda raskele kuritegevusele ja narkootikumidega seotud organiseeritud rühmitustele. Narkoüksuse loomine 2013. aasta alguses suurendas keskkriminaalpolitsei ohu- ja riskihinnangute väljatöötamise võimekust seoses narkootikumidega seotud kuritegudega.

Erieesmärk	6 – Riskid ja kriisiolukorrad
-------------------	-------------------------------

Riigikogu otsusega heaks kiidetud „Eesti julgeolekupoliitika alused“ seab eesmärgiks ohutu elukeskkonna, elanike turvalisuse, julgeolekuohtude ennetamise ja nendega toimetulemise ning elutähtsate teenuste toimivuse tagamise. Nende eesmärkide saavutamiseks peab muu hulgas tagama elanikkonna kaitse hädaolukordades ning CBRN ja lõhkeainetega kaasneva võiva terrorismiohu tõkestamise. Rõhutatatakse küberkuritegevusvastase võitluse jätkusuutlikkuse olulisust, eriti elutähtsate teenuste info- ja sidesüsteemide toimimise kaitsmist. Kiirguskaitse ja kiirgusohutuse edendamisel on oluline roll kiirgusohust varajase hoiatamise süsteemil.

TPPS määrab turvalisuspoliitika ühtsed põhimõtted ja pikaajalised eesmärgid, mille saavutamisele avalik, mittetulundus- ja erasektor peavad kaasa aitama.

TPPS-ist lähtuvas VAAK-is 2014–2017 on seatud valdkonna üldeesmärk: tagada inimeste ja vara suurem turvalisus. Selle eesmärgi saavutamiseks loetleb VAAK olulised tegevused, mille hulka kuuluvad ka pommi- ja plahvatusohu kõrvaldamise teenus (sh päästeinfosüsteemi rakenduse DEMIS arendamine) ning CBRN ohu kõrvaldamise teenus. Olulisena on esile tõstetud demineerimiskompleksi ehitust ning pommikonteineri, raadiolainetesegaja, väikesemõõtmeliste pommirobotite ja demineerijatele kaitsevarustuse soetamise vajadust. Nende eesmärkide saavutamisele aitab kaasa IKT teenuste arendamine.

Strateegilistes dokumentides kajastatud eesmärgid ja ISF-ist rahastatavad meetmed on seotud ka Euroopa Komisjoni ja Eesti vahel peetud poliitikadialoogi käigus seatud eesmärkidega. Uus TPPS ja VAAK on pärast 2017. aastat ISF-i riikliku programmiga kooskõlas.

Olulise teemana käsitleti CBRN võimekuse tõstmist nii reageerimis- kui ka uurimisvõimekuse seisukohalt. Lepiti kokku järgmistes oodatavates tulemustes ning rahastamisprioriteetides: valmisoleku suurendamine CBRN juhtumiteks ja tegutsemisvõimekuse tagamine CBRN ainete, miinide ja teiste lõhkekehade kahjutuks tegemisel; kaitsevarustuse soetamine ja infosüsteemide arendamine; CBRN ja demineerimiskompleksi rajamine; asjakohaste ametiasutuste töötlemisvõimekuse tõstmine. Eraldi märgiti ka küberjulgeolekusse ja kiirgusohust varajase hoiatamise süsteemi panustamist. Kuna ISF-i vahendid on piiratud, rahastatakse küberturvalisusega seotud tegevusi peamiselt riigieelarvest. PPA-s suurendatakse küberkuritegudega tegelevate ametnike arvu ja ametnike võimekust tegeleda digitaalsete andmekandjatega (sealhulgas tõendid). Lisaks tõstetakse tehnoloogilist võimekust kaasaegse riist- ja tarkvara kasutamise, samuti parendatakse digitaaltõendite hoiustamise tingimusi.

Riiklik eesmärk	1 – Riskid – riskide ennetamine ja nende kõrvaldamine
------------------------	---

Eestis on puudulik keemia- ja bioloogilisi aineid tuvastavate seadmete park, CBRN sündmustele reageerijate varustus ning lõpuni on komplekteerimata CBRN buss. Puudub ligipääs massihävitusrelvade andmebaasidele. Seega ei ole osaliselt võimalik analüüsida keemilisi ja bioloogilisi relvi, mis võivad kujutada ohtu julgeolekule.

Tagamaks demineerijate ohutus lõhkekehade kahjutuks tegemisel, on vaja soetada pommiülikonnad. Lõhkeseadeldise kahjutuks tegemiseks või eemaldamiseks kitsastest, raskesti ligipääsetavatest kohtadest ja sündmuskoha vaatluse korraldamiseks relvastatud kuritegevuse korral või muus ohtlikus olukorras on vaja soetada väikesemõõtmelised pommirobotid.

Plahvatusohu tulemuslikuma elimineerimise tagab reaktiivse raadiolainete segaja soetamine rahaliste vahendite olemasolu korral. Lõhkekehade ohutuks transportimiseks on vaja kinnist pommikonteinerit, mis soetatakse vahendite olemasolu korral.

Rahastamisprioriteetidid

Peamiselt kaalutakse järgmiste meetmeid (tegevusvaldkondi) kui peamisi rahastamisprioriteete (olenevalt vajadustest ja olemasolevatest vahenditest võidakse kaaluda muid abikõlblikke tegevusi):

- 1) CBRN võimekuse tõstmine;
- 2) raskete pommiülikondade soetamine;
- 3) väikesemõõtmeliste pommirobotite soetamine.

Tulemus

- Tõstetakse CBRN võimekust.
- Tagatakse avalik julgeolek.

Olenevalt vajadustest ja olemasolevatest vahenditest võidakse kaaluda muid meetmeid.

Riiklik eesmärk	2 – Riskid – teabevahetus
------------------------	---------------------------

Meede „Päästeinfosüsteemi rakenduse DEMIS arendus“, mis on paigutatud riikliku eesmärgi „Riskid – ohu- ja riskihinnangud“ alla, panustab ka eesmärki, mis on nimetatud *ISF-Police* määruse⁴ artiklis 3 (3) (b).

Terrorismi ennetamise ja sellega võitlemise meetmete rakendamist rahastatakse riigieelarvest: terrorismi ja selle rahastamise ning toetamise ärahoidmine ja tõkestamine, vajaliku teabe kogumine ja selle töötlemine terrorismi ennetamiseks.

Riiklik eesmärk	3 – Riskid – koolitus
------------------------	-----------------------

CBRN võimekuse parandamiseks on vaja tõsta teenistujate kvalifikatsiooni koostööprojektides osalemise ning koolituste läbiviimise kaudu. Võimaluse korral viiakse läbi koolitus näiteks Umeå Ülikoolis Rootsis või praktilised seminarid Ühendkuningriigis ja USA-s. Võimaluse korral osaletakse sümposiumitel või konverentsidel ja programmis „Joint CBRN Defence Centre of Excellence“.

Rahastamisprioriteet

- Ametnikke koolitatakse CBRN-iga seotud ülesannete täitmiseks.

Tulemus

- 44 ametnikku
- CBRN võimekuse suurendamine

Olenevalt vajadustest ja olemasolevatest vahenditest võidakse kaaluda muid meetmeid.

Riiklik eesmärk	4 – Riskid – ohvrite abistamine
------------------------	---------------------------------

Selle eesmärgiga meetmeid ei ole kavas ISF-i programmi kaudu rahastada.

Terrorismi ennetamise ja sellega võitlemise meetmete rakendamist rahastatakse riigieelarvest. Meetmete detailid ei ole avalik teave.

Riiklik eesmärk	5 – Riskid – taristu
------------------------	----------------------

Päästeameti demineerimiskeskuse olemasolevatest hoonetest on enamik rahuldavas või halvemas seisukorras. Ühtegi kasutatavat hoonet ei ole ehitatud spetsiaalselt demineerimis- või CBRN valdkonda arvestades. Põhja-Eesti pommigrupi reageeriv meeskond asub endises garaažikompleksis Tallinna kesklinnas.

⁴ 16. aprilli 2014. a Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 513/2014, millega luuakse Sisejulgeolekufondi osana politseikoostöö, kuritegevuse tõkestamise ja selle vastu võitlemise ning kriisiohje rahastamisvahend ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 2007/125/JHA

Puuduvad riiklikult määratud hävituskohad ja lõhkekeha hävitatakse kokkuleppel maaomanikega. CBRN ja demineerimiskompleksi ehitamine või sobiva rajatise renoveerimine väljaspool kesklinna on vajalik, et korraldada vähemalt Põhja-Eestis demineerimisvaldkonda kuuluvad tegevused ohutult ühes kompleksis ning viia keskus Tallinna kesklinnast eemale. Kompleksi kuuluksid lõhkematerjalide ja CBRN varustuse hoiu- ja hooldusruumid, hävituskoht, lõhkeseadeldiste uurimise ja CBRN laboratoorium. Kompleksis olevat hoidlat kasutaksid lisaks Päästeametile ka teised ametiasutused.

Kompleksi rajamisega tagatakse erimaterjalide ohutu käitlemine, ühtne hoiustamine ja operatiivne valmisolek reageerimiseks. See tõstab demineerimis- ja CBRN valdkonna võimekust, mis on hädavajalik 2018. aastal Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise ajal.

Rahastamisprioriteet

CBRN ja demineerimise kompleksi ehitamine või samal eesmärgil sobiva rajatise renoveerimine väljaspool kesklinna

Olenevalt vajadustest ja olemasolevatest vahenditest võidakse kaaluda muid meetmeid.

Riiklik eesmärk	6 – Riskid – varajane hoiatamine ja kriisolukorrad
------------------------	--

Kiirusohust varajase hoiatamise süsteemi tarkvara, seadmed ja sidesüsteemid vajavad ajakohastamist. Süsteemi tõrgeteta toimimine aitab varakult tuvastada ja teavitada elanikkonda ohtlikest piiriülestest kiirusõnnetustest.

Elutähtsa teenuse osutajate kriitiliste infosüsteemide vastu suunatud küberrünnete tuvastamiseks ja analüüsimiseks peab välja töötama vastava seiresüsteemi lähteülesande ja prototüübi. Selle alusel oleks võimalik hankida elutähtsa teenuse osutajatele ründetuvastusvahendeid, ehitada üles süsteemi hooldus ning analüüsida riske. Keskse seiresüsteemi ja analüüsivõimekuse väljaarendamine aitab ennetada ja tõhusamalt tõrjuda küberründeid.

Praegu kasutusel olevas serveriruumis on SiM-i valitsemisala IKT teenuseid toetav infrastruktuur vananenud. IKT teenuste osutamiseks ning IKT süsteemide töökindluse ja turvalisuse tagamiseks on vaja luua andmekeskus. Andmekeskuse uue serveriruumi arhitektuuri ja riistvaraga väheneb riistvarast tulenevate tõrgete risk IKT teenustele.

Rahastamisprioriteetid

- 1) Kiirusohust varajase hoiatamise süsteemi tarkvara, seadmete ja sidesüsteemide ajakohastamine;
- 2) infosüsteemidest, sh tööstuslikest automaatjuhtimissüsteemidest, sõltuvate elutähtsa teenuse osutajate võrkude turvaseire küberrünnete ja pahavara avastamiseks;
- 3) IKT süsteemide töökindluse ja turvalisuse tagamine.

Meede nr 3 hõlmab kõiki SiM-i valitsemisala valdkondi. Abikõlblikke valdkondi rahastatakse ISF-i vahenditest, jagades rahastamise kahe rahastamisvahendi vahel (sh riiklik kaasfinantseering). Abikõlbmatu osa rahastatakse väljaspool ISF-i projekti riigieelarvest. Jaotus määratakse programmi koostamisel ja korrigeeritakse tegeliku kasutamise alusel.

Olenevalt vajadustest ja olemasolevatest vahenditest võidakse kaaluda muid meetmeid.

Oluline takistav tegur demineerimiskeskuse põhiülesannete täitmisel on demineerimistöõde andmestiku haldamiseks kasutatava päästeinfosüsteemi rakenduse DEMIS piiratud funktsionaalsus. Rakendust DEMIS kasutatakse demineerimissündmusel tekkinud andmete kogumiseks, säilitamiseks, otsimiseks ja statistiliseks analüüsiks ning see sisaldab teavet viimase 20 aasta sündmuste kohta lõhkematerjaliga seotud väljakutsetest üle Eesti. Infosüsteemi rikke korral võib kogutud teave kaduda. Tarkvara on ehitatud platvormil, mis ei vasta ISKE taseme nõuetele. Enim tekitab probleeme kaardipõhjade vananemine ning võimaluse puudumine muuta otsinguväljade parameetreid, see omakorda mõjutab otseselt demineerimiskeskuse analüüsivõimekust. Päringuvõimaluste laiendamine ning demineerimisalase teabe kvaliteetsem kogumine vähendab demineerimistöõdel esineda võivaid riske, suurendab tõhusust, võimaldab tõhusamalt planeerida läbiviidavaid koolitusi ning kaitsta kriminaalmenetlusel teavet.

Tõhustamaks Päästeameti ja Häirekeskuse suutlikkust julgeolekuriskide hindamisel ja kriisiohje juhtimisel, on vajalik töötada välja ja rakendada taktikalist ning strateegilist juhtimisvõimekust toetav tehniline lahendus – andmelao infosüsteem.

Rahastamisprioriteedid

- 1) Päästeinfosüsteemi rakenduse DEMIS arendus;
- 2) Päästeameti ja Häirekeskuse valdkonna andmelao infosüsteemi väljaarendamine.

Olenevalt vajadustest ja olemasolevatest vahenditest võidakse kaaluda muid meetmeid.

SOOVITUSLIK AJAKAVA

Erieesmärk	Riiklik eesmärk / erimeede	Peamine meede	Meetme nimetus	Kavandamis- etapi algus	Rakendamise- etapi algus	Lõpeta- misetapi algus
ERIEESMÄRK 1 – Toetus ühisele viisapoliitikale	Riiklik eesmärk 1 – Riigi suutlikkus	1	Viisamenetluses kasutatavate VIS sõrmejäljeskannerite soetamine	2014	2015	2016
ERIEESMÄRK 1 – Toetus ühisele viisapoliitikale	Riiklik eesmärk 1 – Riigi suutlikkus	2	Schengeni viisade menetlemisega tegelevate välisesinduste konsulaartegevusteks kasutatavate arvutite uuendamine	2014	2015	2016
ERIEESMÄRK 1 – Toetus ühisele viisapoliitikale	Riiklik eesmärk 1 – Riigi suutlikkus	3	Infosüsteemide arendamine (viisade kooskõlastamine)	2014	2016	2017
ERIEESMÄRK 1 – Toetus ühisele viisapoliitikale	Riiklik eesmärk 2 – Liidu acquis	1	Konsulaarametnike, PPA ja SiM-i ametnike ühiskoolituste korraldamine	2014	2015	2017
ERIEESMÄRK 2 – Piirid	Riiklik eesmärk 1 – EUROSUR	1	Õõvaatlusseadmed	2014	2015	2018
ERIEESMÄRK 2 – Piirid	Riiklik eesmärk 1 – EUROSUR	2	Tehnilised vahendid välismaismaapiiri valvamiseks	2016	2018	2018
ERIEESMÄRK 2 – Piirid	Riiklik eesmärk 1 – EUROSUR	3	Idapiiri seiresüsteemide integreerimine	2016	2018	2018
ERIEESMÄRK 2 – Piirid	Riiklik eesmärk 2 – Teabevahetus	1	SIS II kasutuselevõtmisega seotud tegevused	2014	2016	2018
ERIEESMÄRK 2 – Piirid	Riiklik eesmärk 2 – Teabevahetus	2	Operatiivraadiosidevõrgu laiendamine	2015	2016	2018
ERIEESMÄRK 2 – Piirid	Riiklik eesmärk 2 – Teabevahetus	3	Raadio- ja andmeside süsteemid	2014	2015	2016
ERIEESMÄRK 2 – Piirid	Riiklik eesmärk 3 – Liidu ühised normid	1	Sertifikaatide jaotussüsteem (SPOC)	2016	2016	2019
ERIEESMÄRK 2 – Piirid	Riiklik eesmärk 3 – Liidu ühised normid	2	Täisautomatiseeritud piirikontrollisüsteemid	2016	2017	2018
ERIEESMÄRK 2 – Piirid	Riiklik eesmärk 4 – Liidu acquis	1	PPA ekspertide koolitused	2014	2015	2020
ERIEESMÄRK 2 – Piirid	Riiklik eesmärk 4 – Liidu acquis	2	Konsulaarametnike, PPA ja SiM-i ametnike ühiskoolituste korraldamine	2014	2015	2017

Erieesmärk	Riiklik eesmärk / erimeede	Peamine meede	Meetme nimetus	Kavandamis- etapi algus	Rakendamise- etapi algus	Lõpeta- misetapi algus
ERIEESMÄRK 2 – Piirid	Riiklik eesmärk 6 – Riigi suutlikkus	1	Migratsioonijärevalve varustus ja piirikontrollivahendite uuendamine	2015	2015	2016
ERIEESMÄRK 2 – Piirid	Riiklik eesmärk 6 – Riigi suutlikkus	2	VIS-i päringute tegemise võimaluse loomine migratsioonijärevalve menetlustes	2016	2017	2018
ERIEESMÄRK 2 – Piirid	Riiklik eesmärk 6 – Riigi suutlikkus	3	Patrullisõidukite väljavahetamine	2014	2015	2016
ERIEESMÄRK 5 – Kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine	Riiklik eesmärk 1 – Kuritegevus - kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine	1	E-politsei seadmete soetamine ja seotud IKT arenduste rahastamine	2014	2015	2019
ERIEESMÄRK 5 – Kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine	Riiklik eesmärk 1 – Kuritegevus - kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine	2	Digitaaltõendite käitlemise tõhustamine	2014	2015	2017
ERIEESMÄRK 5 – Kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine	Riiklik eesmärk 1 – Kuritegevus - kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine	3	Jälitussõidukite ostmine	2014	2015	2020
ERIEESMÄRK 5 – Kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine	Riiklik eesmärk 2 – Kuritegevus – teabevahetus	1	Operatiivraadiosidevõrgu laiendamine	2016	2016	2018
ERIEESMÄRK 5 – Kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine	Riiklik eesmärk 2 – Kuritegevus – teabevahetus	2	PNR süsteemi loomine ja rakendamine	2016	2017	2021
ERIEESMÄRK 5 – Kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine	Riiklik eesmärk 3 – Kuritegevus – koolitus	1	Jälitustegevuse võimekuse tõstmine koolituste kaudu	2014	2015	2018
ERIEESMÄRK 5 – Kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine	Riiklik eesmärk 3 – Kuritegevus – koolitus	2	Narkopolitsei võimekuse suurendamine kaasaegse koolitusprogrammi kaudu	2014	2015	2017
ERIEESMÄRK 5 – Kuritegevuse	Riiklik eesmärk 4 –	1	Teavitustegevused inimkaubanduse	2014	2015	2017

tõkestamine ja selle vastu võitlemine	Kuritegevus – ohvrite abistamine		ennetamiseks ja ohvrite toetamiseks			
---------------------------------------	----------------------------------	--	-------------------------------------	--	--	--

Erieesmärk	Riiklik eesmärk / erimeede	Peamine meede	Meetme nimetus	Kavandamis- etapi algus	Rakendamise- etapi algus	Lõpetamisetapi algus
ERIEESMÄRK 6 – Riskid ja kriisilukorrad	Riiklik eesmärk 1 – Riskid – riskide ennetamine ja nende kõrvaldamine	1	CBRN võimekuse tõstmine	2014	2015	2020
ERIEESMÄRK 6 – Riskid ja kriisilukorrad	Riiklik eesmärk 1 – Riskid – riskide ennetamine ja nende kõrvaldamine	2	Raskete pommiülikondade soetamine	2014	2015	2016
ERIEESMÄRK 6 – Riskid ja kriisilukorrad	Riiklik eesmärk 1 – Riskid – riskide ennetamine ja nende kõrvaldamine	3	Väikesemõõtmeliste pommirobotite soetamine	2015	2015	2016
ERIEESMÄRK 6 – Riskid ja kriisilukorrad	Riiklik eesmärk 3 – Riskid – koolitus	1	CBRN võimekuse tõstmine	2016	2016	2020
ERIEESMÄRK 6 – Riskid ja kriisilukorrad	Riiklik eesmärk 5 – Riskid – taristu	1	CBRN ja demineerimise kompleksi ehitamine või sobiva olemasoleva rajatise renoveerimine	2016	2017	2021
ERIEESMÄRK 6 – Riskid ja kriisilukorrad	Riiklik eesmärk 6 – Riskid – varajane hoiatamine ja kriisilukorrad	1	Kiirgusohust varajase hoiatamise süsteemi ajakohastamine	2019	2019	2020
ERIEESMÄRK 6 – Riskid ja kriisilukorrad	Riiklik eesmärk 6 – Riskid – varajane hoiatamine ja kriisilukorrad	2	Elutähtsa teenuse osutajate võrkude turvaseire	2017	2017	2019
ERIEESMÄRK 6 – Riskid ja kriisilukorrad	Riiklik eesmärk 6 – Riskid – varajane hoiatamine ja kriisilukorrad	3	IKT süsteemide töökindluse tagamine	2015	2015	2017
ERIEESMÄRK 6 – Riskid ja kriisilukorrad	Riiklik eesmärk 7 – Riskid – ohu- ja riskihinnangud	1	Päästeinfosüsteemi rakenduse arendamine DEMIS	2015	2015	2018
ERIEESMÄRK 6 – Riskid ja kriisilukorrad	Riiklik eesmärk 7 – Riskid – ohu- ja riskihinnangud	2	Päästeameti ja Häirekeskuse valdkonna infosüsteemi väljaarendamine andmelao	2015	2015	2019

5. ÜLDISED JA PROGRAMMISPETSIIFILISED NÄITAJAD:

Erieesmärk	1 – Toetus ühisele viisapoliitikale			
Indikaator	Mõõtühik	Algväärtus	Sihtväärtus	Andmeallikas
C1 – Fondi toel välja töötatud konsulaarkoostöö meetmete arv	Number	0,00	0,00	Projektid
C2.1 – Fondi toel ühise viisapoliitikaga seotud aspektide alast koolitust saanud töötajate arv	Number	0,00	255,00	Projektid
C2.2 – Koolituskursuste arv	Number	0,00	6,00	Projektid
C3 – Fondist toetatavate spetsialiseeritud ametikohtade arv kolmandates riikides	Number	0,00	0,00	Projektid
C4.1 – Fondi toel arendatud või ajakohastatud konsulaaresinduste arv kõigist konsulaaresindustest	Number	0,00	18,00	Projektid
C4.2 – Fondi toel arendatud või ajakohastatud konsulaaresinduste protsent kõigist konsulaaresindustest	%	0,00	78,00	Projektid

Erieesmärk	2 – Piirid			
Indikaator	Mõõtühik	Algväärtus	Sihtväärtus	Andmeallikas
C1.1 – Fondi toel piirihaldusega seotud aspektide alast koolitust saanud töötajate arv	Number	0,00	955,00	Projektid
C1.2 – Fondi toel piirihaldusega seotud aspektide alal korraldatud koolituskursuste arv	Number	0,00	80,00	Projektid
C2 – Fondi toel välja töötatud või ajakohastatud piirikontrolli (kontroll ja valve) taristu ja vahendite arv	Number	0,00	600,00	Projektid
C3.1 – Fondist toetatavate automaatse piirikontrolli väravate kaudu toimunud piiriületuste arv välispiiridel	Number	0,00	1 095 000,00	Projektid
C3.2 – Piiriületuste koguarv	Number	0,00	54 000 000,00	Projektid
C4 – Euroopa piiride valvamise süsteemi (EUROSUR) raames loodud/edasi arendatud riiklike piirivalvetaristute arv	Number	0,00	0,00	Projektid
C5 – Liikmesriikide poolt Euroopa olukorrapildi jaoks teatatud intsidentide arv	Number	0,00	1 020,00	Liikmesriigi olukorrapilt

Erieesmärk	5 – Kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine			
Indikaator	Mõõtühik	Algväärtus	Sihtväärtus	Andmeallikas
C1 – Fondist toetatavate ühiste uurimisrühmade ja kuritegevusega seotud ohte käsitleva Euroopa valdkondadevahelise platvormi (EMPACT) raames algatatud projektide arv, sh osalevad liikmesriigid ja ametiasutused	Number	0,00	0,00	Projektid
C2.1 – Nende õiguskaitseametnike arv, kes on saanud fondi toetusel koolitust piiriülestes küsimustes	Number	0,00	183,00	Projektid
C2.2 – Fondi toel korraldatud (toimunud), piiriüleseid küsimusi käsitleva koolituse kestus	Inim-tööpäevad	0,00	2880,00	Projektid
C3.1 – Kuritegevuse tõkestamise valdkonna projektide arv	Number	0,00	18,00	Projektid

C3.2 – Kuritegevuse tõkestamise valdkonna projektide rahaline väärtus	EUR	0,00	9 798 537,05	Projektid
---	-----	------	--------------	-----------

Erieesmärk	5 – Kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine			
Indikaator	Mõõtühik	Algväärtus	Sihtväärtus	Andmeallikas
C4 – Fondist toetatud selliste projektide arv, mille eesmärk on parandada õiguskaitsealast teabevahetust, mis on seotud Europoli andmesüsteemide, -hoidlate või kommunikatsioonivahenditega (nt andmelaadijad, SIENA kättesaadavuse laiendamine, projektid, mille eesmärk on parandada analüüsimiseks koostatud tööfailide sisendeid jne).	Number	0,00	0,00	Projektid

Erieesmärk	6 – Riskid ja kriisiolukorrad			
Indikaator	Mõõtühik	Algväärtus	Sihtväärtus	Andmeallikas
C1 – Selliste fondi toel kasutusele võetud või ajakohastatud vahendite arv, mille eesmärk on hõlbustada liikmesriikidel elutähtsa taristu kaitset kõigis majandussektorites	Number	0,00	12,00	Projektid
C2 – Selliste fondist toetatud projektide arv, mis on seotud sisejulgeoleku valdkonna riskide hindamise ja juhtimisega	Number	0,00	2,00	Projektid
C3 – Fondi toel korraldatud eksperdikohtumiste, õpikodade, seminaride, konverentside, väljaannete, veebisaitide ja (veebipõhiste) konsultatsioonide arv	Number	0,00	52,00	Projektid

6. PROGRAMMI LIIKMESRIIGIPOOLSE ETTEVALMISTAMISE JA RAKENDAMISE RAAMISTIK

6.1. Programmi ettevalmistamisse kaasatud partnerid

SiM-i algatusel loodi rahastamisvahendite põhised töörühmad, mille eesmärk oli selgitada välja riigi valdkondlikud vajadused ja eesmärgid ning koostada ISF-i mitmeaastane riiklik programm EL-i eelarveperioodiks 2014–2020. Töörühmadesse kuulusid vastavalt valdkonnale ministeeriumide ja avaliku sektori asutuste esindajad. Töörühmade töö korraldamise vormiks valiti kohtumiste korraldamine ja infovahetus elektrooniliselt töörühma postiloendi kaudu. Töörühmadesse kaasatud asutused esitasid ettepanekud, mille seast valiti välja ISF-i eesmärkidele ja riiklikele vajadustele vastavad meetmed.

6.2. Järelevalvekomisjon

ISF-i rakendamise toetamiseks luuakse järelevalvekomisjon, mis koosneb SiM-i kõrgetest ametnikest ja toetuse saajate esindajatest. Järelevalvekomisjoni ülesanne on hinnata projektitaotluste ja toetuse saajate poolt projektide elluviimise käigus esitatud muudatusettepanekuid. Vajaduse korral hindab järelevalvekomisjon ISF-i rakendamise edukust, teeb ettepanekuid rakendamise tõhustamiseks ja otsustab ühekordseid fondi rakendamisega seotud küsimusi. Komisjoni koosseisu ja töökorraldust kirjeldatakse detailsemalt fondi riigisiseseks rakendamiseks kehtestatavates reeglites.

6.3. Ühine järelevalve- ja hindamisraamistik

ISF-i rakendamise järelevalve- ja hindamissüsteemi ülesehitamisel lähtutakse Euroopa Komisjoni poolt ühtse järelevalve- ja hindamisraamistiku arendamiseks kehtestatud reeglitest.

Esimese tasandi järelevalvet toetuse saajate üle teostab aruandluse ja kohapealsete kontrollide kaudu fondi rakendamise eest vastutav asutus, SiM-i välisvahendite osakond. Teise taseme kontrolli teostab SiM-i rahanduspoliitika osakond. Auditeeriv asutus viib läbi auditeid ja kohapealseid kontrole.

Fondi rakendamise hindamisel kasutatakse vastutavast ja auditeerivast asutusest sõltumatuid hindamisksperte, kes lähtuvad hindamisel Euroopa Komisjoni juhistest. Vastutav asutus tagab hindamiseks vajalike andmete kogumise (sh indikaatorid).

Järelevalve ja hindamisega seonduvat kirjeldatakse detailsemalt fondi riigisiseseks rakendamiseks kehtestatavates reeglites.

6.4. Partnerite kaasamine riikliku programmi rakendamise, järelevalvesse ja hindamisse

Partnereid kaasatakse ISF-i mitmeaastase programmi ettevalmistamisel, rakendamisel ja hindamisel. Partnerid kaasatakse lähtuvalt riigisisestest reeglitest ja praktikast. Programmi ettevalmistamise käigus kaasati ministeeriumid ja avaliku sektori asutused, kes on võimalikud toetuse saajad. Rakendamise ja hindamise käigus kaasatakse partnerlusse ministeeriume ja vajaduse korral eksperte. Partnerite valikul eri etappides (ettevalmistamine, rakendamine ja hindamine) hoitakse ära huvide konflikti tekkimise võimalus.

6.5. Teave ja avalikustamine

Eesti tagab, et veebileht või veebiportaal informatsiooniga riiklikust programmist ja ligipääsuga riiklikule programmile tehakse kättesaadavaks, informeerib potentsiaalseid toetuse saajaid rahastamisvõimalusest ning avalikustab liidu kodanikele nn erimääruste rolli ja saavutused riikliku programmi tulemusi ning mõju puudutavate informatsiooni- ja kommunikatsioonimeetmete kaudu.

Eesti tagab riikliku programmi rakendamisel läbipaistvuse ja säilitab nimekirja meetmetest, mida toetati riikliku programmiga, mis omakorda tehakse kättesaadavaks veebilehe või veebiportaali kaudu.

Programmi rakendamise ajal võib läbi viia täiendavaid informatsiooni ja avalikustamise tegevusi.

6.6. Vastastikune täiendavus ja koordineerimine muude vahenditega

ISF-ist eraldatakse toetust meetmetele, mis üldjuhul ei ole teistest EL-i finantsinstrumentidest rahastamiseks abikõlblikud. Programmi meetmete kavandamise käigus on sellegipoolest jälgitud EL-i struktuurivahendite kavandamist, et ei esineks kattuvust, nt Euroopa Merendus- ja Kalandusfondiga. Projektitaotluste esitamisel kontrollib vastutav asutus, millisteks sarnase valdkonna projektideks on toetuse saaja saanud varem toetust või taotleb edaspidi.

6.7. Toetuse saajad

6.7.1. Nimekiri peamistest programmi alusel toetuse saajatest:

Riigiasutused
Valitsusvälised organisatsioonid
Haridus- ja teadusasutused

6.7.2. Otsetoetus (kui kohaldub)

Vastutav asutus eraldab toetust otse, kui projekti olemus seda nõuab või on projekti võimalik ellu viia ainult riigiasutusel, kes lähtuvalt oma tehnilistest teadmistest ja haldusvõltusest on selleks pädev ja monopoolses seisundis. Põhjendus toetuse otse eraldamise kohta lisatakse rahastamisotsusesse.

7. PROGRAMMI RAHASTAMISKAVA

Tabel 1. Rahastamiskava ISF – piirid

Erieesmärk / riiklik eesmärk	Kokku
ERIEESMÄRK 1 RIIKLIK EESMÄRK 1 Riigi suutlikkus	690 000,00
ERIEESMÄRK 1 RIIKLIK EESMÄRK 2 Liidu <i>acquis</i>	112 500,00
ERIEESMÄRK 1 RIIKLIK EESMÄRK 3 Konsulaarkoostöö	
KOKKU RIIKLIK JA ERIEESMÄRK 1 Toetus ühisele viisapoliitikale	802 500,00
ERIEESMÄRK 1 ERIMEEDE 1 Konsulaarkoostöö	
KOKKU ERIEESMÄRK 1 Toetus ühisele viisapoliitikale	802 500,00
ERIEESMÄRK 2 RIIKLIK EESMÄRK 1 EUROSUR	5 102 039,40
ERIEESMÄRK 2 RIIKLIK EESMÄRK 2 Teabevahetus	1 250 625,00
ERIEESMÄRK 2 RIIKLIK EESMÄRK 3 Liidu ühised normid	525 000,00
ERIEESMÄRK 2 RIIKLIK EESMÄRK 4 Liidu <i>acquis</i>	517 500,00
ERIEESMÄRK 2 RIIKLIK EESMÄRK 5 Eesseisvad ülesanded	
ERIEESMÄRK 2 RIIKLIK EESMÄRK 6 Riigi suutlikkus	11 995 000,00
KOKKU ERIEESMÄRK 2 Piirid	19 390 164,40
KOKKU ERIEESMÄRK 3 Tegevustoetus	0,00
Tehniline abi – piirid	1 589 087,60
KOKKU	21 781 752,00

Tabel 2. Rahastamiskava ISF – politsei

Erieesmärk / riiklik eesmärk	Kokku
ERIEESMÄRK 5 RIIKLIK EESMÄRK 1 Kuritegevus – kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine	6 772 771,05
ERIEESMÄRK 5 RIIKLIK EESMÄRK 2 Kuritegevus – teabevahetus	2 504 515,00
ERIEESMÄRK 5 RIIKLIK EESMÄRK 3 Kuritegevus – koolitus	457 500,00
ERIEESMÄRK 5 RIIKLIK EESMÄRK 4 Kuritegevus – ohvrite abistamine	63 750,00
ERIEESMÄRK 5. RIIKLIK EESMÄRK 5 Kuritegevus – ohu- ja riskihinnangud	
KOKKU ERIEESMÄRK 5 Kuritegevuse tõkestamine ja selle vastu võitlemine	9 798 536,05
ERIEESMÄRK 6 RIIKLIK EESMÄRK 1 Riskid – riskide ennetamine ja nende kõrvaldamine	817 500,00
ERIEESMÄRK 6 RIIKLIK EESMÄRK 2 Riskid – teabevahetus	
ERIEESMÄRK 6 RIIKLIK EESMÄRK 3 Riskid – koolitus	187 500,00
ERIEESMÄRK 6 RIIKLIK EESMÄRK 4 Riskid – ohvrite abistamine	
ERIEESMÄRK 6 RIIKLIK EESMÄRK 5 Riskid – taristu	2 377 623,55
ERIEESMÄRK 6 RIIKLIK EESMÄRK 6 Riskid – varajane hoiatamine ja kriisolukorrad	983 485,95
ERIEESMÄRK 6 RIIKLIK EESMÄRK 7 Riskid – ohu- ja riskihinnangud	315 000,00
KOKKU ERIEESMÄRK 6 Riskid ja kriisolukorrad	4 681 109,50
Tehniline abi – politsei	874 013,45
KOKKU	15 353 659,00

Tabel 3. EL-i aastased kulukohustused kokku (eurodes)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	KOKKU
ISF – piirid	0.00	5 086 042.00	4 756 045.00	3 523 198.00	3 114 790.00	3 167 066.00	2 134 611.00	21 781 752.00
ISF – politsei	0.00	3 039 804.00	2 589 559.00	4 602 588.00	1 887 236.00	1 887 236,00	1 887 236,00	15 353 659.00